

Research Paper

The Position of Children in Tourism Studies: A Systematic Review

Sareh Pourjahan¹ , Mahmood Ziaee^{*2} , Gholamreza Kazemian³ , Hosein Aslipour⁴ ¹ Ph.D. Candidate in Tourism Management, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. (s_pourjahan@atu.ac.ir)² Professor, Department of Management, Allameh Tabataba'i University. (mdziaee@atu.ac.ir)³ Associate Professor, Department of Management, Allameh Tabataba'i University. (kazemian@atu.ac.ir)⁴ Associate Professor, Department of Management, Allameh Tabataba'i University. (aslipour@atu.ac.ir)

© The Author(s)

publisher: University of Mazandaran

[10.22080/JTPD.2025.28248.3954](https://doi.org/10.22080/JTPD.2025.28248.3954)

Received:

December 12, 2024

Accepted:

March 15, 2025

Available online:

April 20, 2025

Keywords:

Tourism, Tourism Studies, Children, Systematic Review

Abstract

Context and Purpose: Tourism's transformative nature affects the entire society, and children, one of the most important stakeholders in tourism development, are no exception. This study aims to explore the place of children in tourism studies to clarify the structure of the knowledge domain. **Design/methodology/approach:** Using the PRISMA method, 341 scientific studies published in the Scopus, Web of Science, and Emerald databases, as well as four Persian databases, were selected and analyzed with a qualitative approach to conduct a systematic review in the field of children in tourism. **Findings:** Attention to children in tourism research has increased significantly since 2020. After analyzing the keywords of the selected studies, the findings were clustered based on four areas: children and family tourism, children and sustainable tourism development, children's perspectives in tourism, and children and sex tourism. **Conclusion:** Children, as the agents of influence and change, are at the beginning of the path in tourism research to find their place as one of the main stakeholders of tourism, whether as hosts or guests. Studies in tourism science lack breadth and depth, and there is a need for more extensive studies in the fields of children's roles, children's marketing, child-friendly tourism destination management, and other related fields. **Originality/value:** Due to the novelty of children's presence in tourism studies, this research was conducted to describe the position of children without the boundary of being guests or hosts and tried to explain the importance of children in tourism as agents of change and influence.

*Corresponding Author: Mahmood Ziaee**Address:** Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.**Email:** mdziaee@atu.ac.ir

Extended Abstract

1. Introduction

Since intergenerational considerations and a precise understanding of the position of children in the tourism development process have been neglected, there is a need for a better understanding of children, especially the Alpha generation (born between 2010 and 2030), their position, roles, trends and their behaviors in the tourism industry. So, the determination of specific approaches to this generation and explaining the way forward to pave the way for promoting children's activism in tourism is an undeniable necessity. The main goal of this research is to determine children's position in the tourism literature. The main contribution of this study is to create a new perspective in tourism science by concentrating on children and providing a specific framework of approaches in tourism studies on children, defining the position of children, and assigning study gaps and possible future areas in this field. So the main research questions include three main questions: 1- What is the trend in tourism studies in the field of children? 2- What areas have tourism studies in the field of children focused on in recent years? 3- What are the study gaps in child tourism research?

2. Research Methodology

This study was conducted based on a systematic review of tourism scientific studies published in Scopus, Web of Science, Emerald, and four internal Persian databases, including Magiran, SID, Iran Doc, and Civilica. In order to review and analyze the data, the PRISMA method was followed. Selecting main keywords including two groups of words, children and tourism congaing host children, tourist children, alpha generation tourism,

child tourism, children tourism, kids' tourism, child-based tourism, child-friendly tourism, child tourism destinations, and children's travel, and determining the search scope, related documents were limited to Persian and English, and the study period was considered between 2000 and 2024. Finally, 341 relevant studies were chosen for qualitative analysis.

3. Research Findings

The findings indicate that until approximately 2011, academic research based on children and tourism has been on the sidelines. During 2021 and 2022, there has been a significant growth in studies of children and tourism, with more publications and more authors showing an interest in this field of science. Based on the keyword and qualitative cluster analysis, four major clusters were identified: 1) children and family tourism, 2) children and sustainable tourism development, 3) children's perspectives in tourism, and 4) children and sex tourism.

4. Conclusion

In a precise manner, since 2020, there has been a significant move in the presence of children in tourism studies, and it seems that researchers have welcomed the interest in examining children in tourism research from various perspectives in recent years. It is certain that this field of tourism science, which is relatively novel, is at the beginning of a path and will likely be of interest to wider groups of researchers in the coming years. The findings also indicate that children in tourism research are at the beginning of a path where they can find their place as one of the main tourism stakeholders, whether as hosts or guests. Therefore, it must be acknowledged that studies in this area of tourism science lack breadth and depth.

The need for more extensive studies on the scope of children's roles in the family and society, travel and tourism behaviors, legal and regulatory issues, detailed analysis of travel experiences, children's perceptions and attitudes toward tourism, the governance structure of child-friendly tourism, and determining the role of society and industry trustees in explaining and providing what is in accordance with the mental, psychological, and physical needs of children is clearly visible.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

The authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

علمی پژوهشی

جایگاه کودکان در مطالعات گردشگری: مرور نظام مند

ساره پورجهان^۱ ID، محمود ضیائی^۲ ID*، غلامرضا کاظمیان^۳ ID، حسین اصلی پور^۴ ID

^۱ دانشجوی دکتری گردشگری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. (s_pourjahan@atu.ac.ir)

^۲ استاد دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. (mdziaee@atu.ac.ir)

^۳ دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. (kazemian@atu.ac.ir)

^۴ دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. (aslipour@atu.ac.ir)

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه مازندران

[10.22080/JTPD.2025.28248.3954](https://doi.org/10.22080/JTPD.2025.28248.3954)

چکیده

زمینه و هدف: ماهیت تحول‌آفرین گردشگری بر کل جامعه تأثیر می‌گذارد و کودکان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ذی‌نفعان توسعه گردشگری از این نظر مستثنی نیستند. هدف از این پژوهش، جست‌وجوی جایگاه کودکان در مطالعات گردشگری است تا بتواند مواضع اصلی تحقیقات و شکاف‌های پژوهشی را تبیین نماید. روش‌شناسی: با استفاده از روش پریسما، ۳۴۱ مطالعه علمی منتخب منتشرشده در پایگاه‌های داده اسکاپوس، وب آو ساینس و امرالد و نیز چهار پایگاه داده داخلی به منظور انجام مرور نظام‌مند در حوزه کودکان در گردشگری مورد تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها: توجه به کودکان در پژوهش‌های گردشگری از سال ۲۰۲۰ به شکل قابل توجهی افزایش یافته است. پس از تحلیل کلمات کلیدی پژوهش‌های منتخب، یافته‌ها براساس چهار حوزه کودکان و گردشگری خانواده، توسعه پایدار گردشگری، دیدگاه کودکان در گردشگری و گردشگری جنسی خوشه‌بندی گردید. نتیجه‌گیری: کودکان به‌عنوان عاملان تأثیر و تغییر، در پژوهش‌های گردشگری در ابتدای مسیری هستند که بتوانند جایگاه خود را چه در قالب میزبان و چه مهمان، به‌عنوان یکی از ذی‌نفعان اصلی گردشگری، پیدا کنند. مطالعات این بخش از علم گردشگری فاقد وسعت و عمق بوده و ضرورت مطالعات گسترده‌تر در زمینه‌های نقش کودکان، بازاریابی کودکان، مدیریت مقصد گردشگری دوستدار کودک و سایر زمینه‌های مرتبط وجود دارد. اصالت و نوآوری: به دلیل نبودن حضور کودکان در مطالعات گردشگری، این پژوهش بر تشریح جایگاه کودکان بدون مرزبندی مهمان یا میزبان بودن، انجام شده و کوشیده است تا اهمیت کودکان را در گردشگری به‌عنوان عاملان تغییر و تأثیر تبیین نماید.

تاریخ دریافت:

۲۲ آذر ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش:

۲۵ اسفند ۱۴۰۳

تاریخ انتشار:

۳۱ فروردین ۱۴۰۴

کلیدواژه‌ها:

گردشگری، مطالعات گردشگری، کودکان، مرور نظام مند

* نویسنده مسئول: محمود ضیائی

آدرس: دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

این مقاله مستخرج از رساله دکتری است.

ایمیل: mdziaee@atu.ac.ir

۱ مقدمه

هرچند تغییر پارادایم اصلی در تحقیقات مربوط به کودکان پس از کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد^۱ (UNCRC) در مطالعات حوزه‌های متعددی منعکس شد و ردپایی نیز در مطالعات گردشگری داشته، اما نیازمند گذران مسیری طولانی‌تر است (Canosa, Graham & Wilson, 2018). مطابق این کنوانسیون (۱۹۸۹)، افراد زیر ۱۸ سال، کودک در نظر گرفته می‌شوند مگر آنکه قانون‌گذار به سن کم‌تری اشاره کرده باشد (UN General Assembly, 1989).

نگاه به کودکان در دهه‌های اخیر توسط سیاست‌گذاران، دانشگاهیان و به شکل کلی عموم دچار دگرگونی‌های عمیقی شده است (OECD, 2024). اهمیت تحول‌آفرین گردشگری (Koščak et al., 2023)، نقش قابل توجه کودکان در گردشگری (Yang, Khoo & yang, 2023)، تأثیرگذاری آنان در فرآیند سفر و تصمیم‌گیری خانواده (Li, Lehto & Li, 2020; Feng & Li, 2016) و همچنین موقعیت آنان به عنوان عناصر مهم و فعال، ضرورت بررسی نقش و نحوه برخورد آنان را در گردشگری مجسم می‌سازد (محمدی، ۱۳۹۷).

آن چه در این میان مغفول مانده، ملاحظات بین نسلی و فهم دقیق جایگاه کودکان در فرآیند توسعه گردشگری است. کودکان به‌ویژه نسل آلفا، متولدین سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۵ (Emiroghlu, 2023) نیازمند درک بهتر جایگاه خود، نقش‌ها، روندها و رفتارهایشان در صنعت گردشگری خواهند بود و تعیین رویکردهای مشخص نسبت به این نسل و تبیین مسیر پیش رو به منظور زمینه‌سازی برای ارتقای کنشگری کودکان در گردشگری ضرورتی انکارناپذیر است. با هدف پرداختن به شکاف تحقیقاتی تشخیص داده‌شده، هدف اصلی این

پژوهش تعیین و جانمایی موقعیت کودکان در ادبیات گردشگری است. سهم اصلی این مطالعه خلق نگاهی نو و ارائه چارچوب مشخصی از رویکردهای مطالعات گردشگری به کودکان، تعیین جایگاه کودکان و تعیین شکاف‌های مطالعاتی و حوزه‌های احتمالی پیش رو در این حوزه است. این بررسی نظام‌مند، علاوه بر ارائه وضعیت فعلی دانش موجود، مسیرهای تحقیقاتی آینده را نیز برجسته خواهد ساخت و می‌تواند هم در پیشبرد نظری موضوع و هم در پیاده‌سازی راهکارهای عملی در گردشگری با رویکرد کودکان مؤثر واقع شود. سؤالات اصلی پژوهش شامل سه سؤال اصلی است:

- ۱- مطالعات گردشگری در حوزه کودک چه روندی را طی نموده است؟
  - ۲- مطالعات گردشگری در حوزه کودک در سال‌های اخیر بر چه حوزه‌هایی متمرکز بوده است؟
- شکاف‌های مطالعاتی در تحقیقات گردشگری کودک کدام‌اند؟

۲ روش‌شناسی پژوهش

این مطالعه بر مبنای مرور نظام‌مند از مطالعات علمی منتشرشده در پایگاه داده اسکاپوس، وب‌آوساینس، امرالد و چهار پایگاه داده داخلی شامل مگیران، سید، ایران داک و سیویلیکا انجام شده است. به منظور بررسی و تحلیل داده‌ها، از روش پریسما^۲ (PRISMA) پیروی شده است (Pahlevan-Sharif et al., 2019). جست‌وجو در شهرپور ۱۴۰۳ انجام شد و دو سطح از کلیدواژه‌ها انتخاب گردید. گروه اول با عنوان "گردشگری" شامل کلیدواژه‌هایی همچون گردشگری و سفر و گروه دوم نیز با عنوان "کودک" و با کلیدواژه‌هایی همچون کودکان میزبان^۳، کودکان گردشگر^۴، گردشگری نسل

³ Host children

⁴ Tourist children

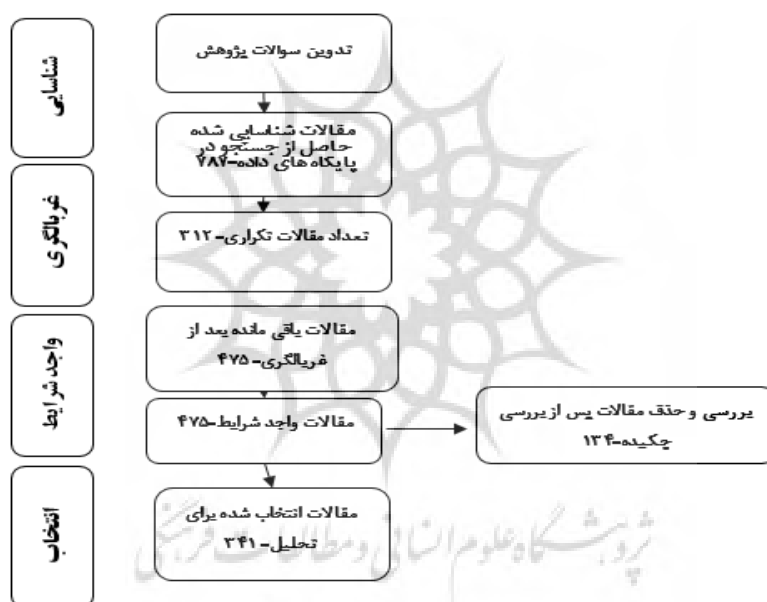
¹ United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC)

² Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analysis

در این پژوهش شامل مقالات پژوهشی و نیز فصول کتاب می‌باشد. تعداد ۱۰۲۱ مقاله حاصل جست‌وجو در پایگاه‌های اشاره شده به دست آمد. در پالایش بعدی، بعد از انتقال داده‌ها به اندنوت، اسناد تکراری که در سه پایگاه داده خارجی و چهار پایگاه داده داخلی وجود داشتند، حذف گردیدند. در نهایت لیست تعداد ۳۴۱ مطالعه مرتبط به دست آمد (نمودار ۱) که با مشخصات شامل عنوان، کلیدواژه‌ها، چکیده، نویسندگان، وابستگی، سال انتشار و محل انتشار در قالب فایل اکسل تدوین گردید و جهت پاسخ به سؤال‌های پژوهش مورد استفاده قرار گرفت.

آلفا^۱، گردشگری کودک^۲، گردشگری مبتنی بر کودک^۳، گردشگری دوستدار کودک^۴، گردشگری کودک محور^۵، مقصد گردشگری کودک^۶ و سفر کودکان تعیین گردید. هریک از کلیدواژه‌ها جایگزین‌های هم‌معنی و مکمل با یکدیگرند که به منظور ایجاد یکپارچگی در جست‌وجو تعیین گردیده‌اند. جست‌وجو محدود به مقاله‌های منتشرشده در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ و به زبان انگلیسی و فارسی بود و حوزه‌های موضوعی به محدوده مورد نظر محققین شامل علوم اجتماعی، کسب‌وکار، مدیریت و حسابداری، حقوق و قانون و هنر و علوم انسانی تقلیل یافت. اسناد مورد بررسی

نمودار ۱. بررسی مطالعات انجام‌شده در زمینه گردشگری کودک (منبع: یافته‌های پژوهش)

مرتبط از پنج عدد (سال ۲۰۰۷) تجاوز نمی‌کند. از سال ۲۰۱۲ به بعد کودکان کم‌کم مورد توجه پژوهش‌های گردشگری قرار گرفته‌اند و این روند افزایشی تا سال ۲۰۱۹ ادامه یافته است (۱۷ مطالعه). در بازه زمانی ۲۰۲۰ تعداد پژوهش‌ها در این بخش هم‌زمان با شیوع کووید در سراسر جهان

۳ یافته‌ها

۳/۱ تحلیل و بررسی توصیفی روندها

رشد علمی حوزه کودکان در مطالعات گردشگری بر مبنای سال در نمودار ۲ نشان داده شده است. در ده سال ابتدایی هزاره سوم، تعداد پژوهش‌های

^۴ Child friendly tourism

^۵ Child based tourism

^۶ Child tourism destination

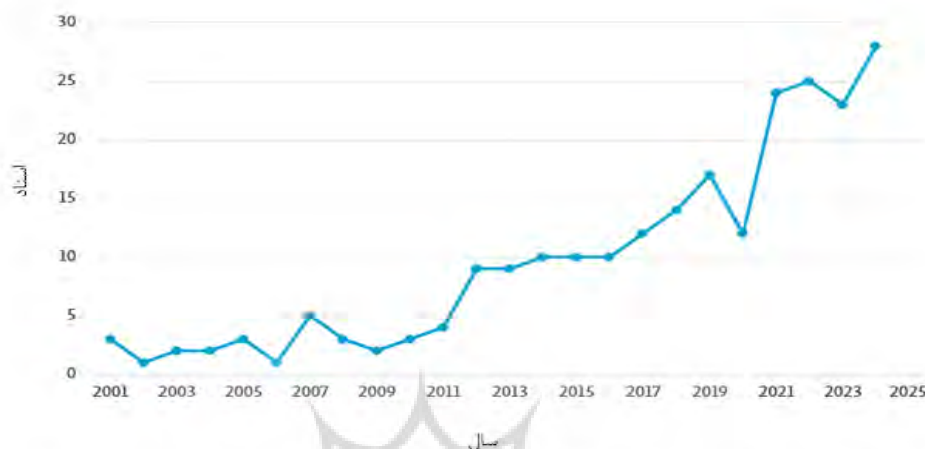
^۱ Alpha Generation Tourism

^۲ Child tourism, children tourism, kids' tourism

^۳ Child oriented tourism

تا آنجا که تعداد پژوهش‌های گردشگری مرتبط با کودکان در سال ۲۰۲۲ به ۲۵ مطالعه و در سال ۲۰۲۴ به ۲۸ مطالعه رسیده که نشان از درک جایگاه آنان در پژوهش‌های گردشگری دارد.

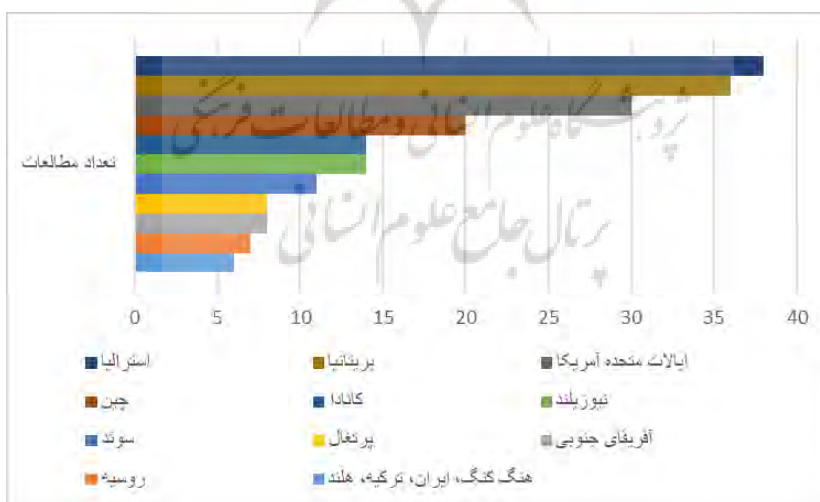
کاهش یافته و می‌توان دلیل آن را تمرکز پژوهش‌های گردشگری بر موضوعات اولویت‌دار دیگر در این دوره زمانی دانست. پس از این دوران مجدد شاهد افزایش تمرکز بر مطالعات کودکان در حوزه گردشگری، طی سال‌های ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ هستیم؛

نمودار ۲. روند مطالعات گردشگری کودک براساس سال (منبع: یافته‌های پژوهش)

ارقام نشان می‌دهد که بخش عمده مطالعات گردشگری کودک در کشورهای صنعتی صورت پذیرفته است و سهم کشورهای در حال توسعه در این بخش چندان قابل توجه نیست.

از نظر جغرافیایی (نمودار ۳)، کشور استرالیا در حوزه گردشگری کودکان طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴، با تعداد ۳۸ مطالعه و پس از آن بریتانیا، ایالات متحده، چین و کانادا از کشورهای پیشرو بوده‌اند. نتایج این

نمودار ۳. سهم کشورها در مطالعات کودکان و گردشگری (منبع: یافته‌های پژوهش)

های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ نشان می‌دهد. یافته‌ها نشان از آن دارد که در دهه ابتدایی هزاره سوم، تعداد

نمودار ۴، تعداد پژوهش‌های منتشرشده در حوزه گردشگری و کودک را در نشریات معتبر طی سال-

که از سال ۲۰۲۰ به بعد، توجه تعداد بیشتری از نشریات علمی به این بخش از علم معطوف شده است. جدول ۱ نیز تعداد مطالعات را به تفکیک نشریات معتبر خارجی نشان داده است.

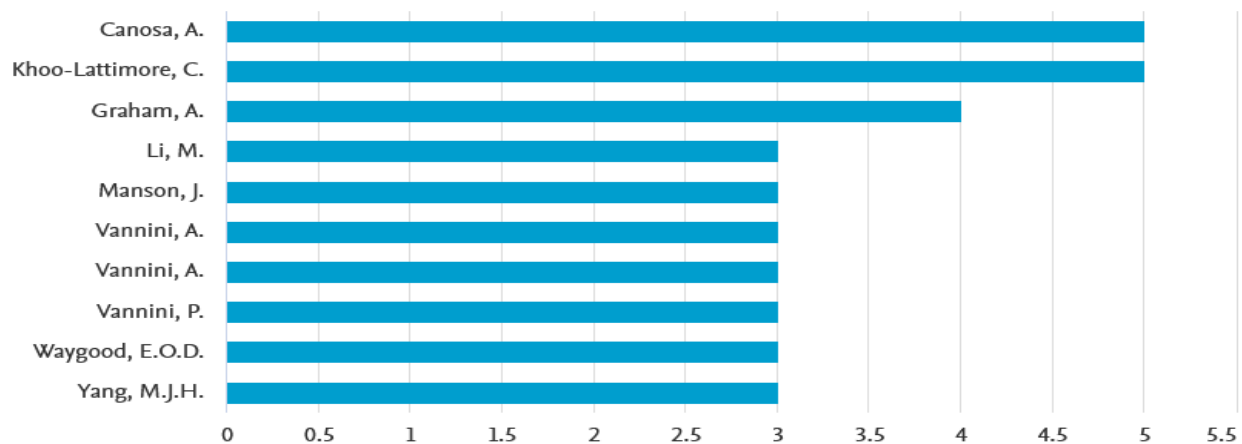
نشریات معتبر که به حوزه کودکان و گردشگری پرداخته‌اند، از ۲ نشریه فراتر نمی‌رود. هرچند که تعداد مطالعات این حوزه همچنان تعداد قابل توجهی را نشان نمی‌دهد، اما داده‌ها حاکی از آنست

نمودار ۴. مطالعات کودکان و گردشگری در نشریات معتبر گردشگری خارجی (منبع: یافته‌های پژوهش)

جدول ۱. تعداد مطالعات انجام‌شده در حوزه کودکان و گردشگری به تفکیک نشریات معتبر خارجی و داخلی (منبع: یافته‌های پژوهش)

نام نشریات	تعداد مطالعات انجام شده
Annals of Tourism Research	۷
Tourism Management Perspectives	۵
Journal of Travel Research	۴
Tourism Management	۴
Journal of Sustainable Tourism	۴
Tourism And Hospitality Research	۴
Current Issues In Tourism	۳
Tourism Recreation Research	۳
فصلنامه گردشگری و توسعه	۳

نمودار ۵. سهم نویسندگان در مطالعات کودکان و گردشگری (منبع: یافته‌های پژوهش)

است؛ هرچند که پژوهش با کودکان چالش‌های متعددی از جمله عدم توانایی در ابزار نگرش‌ها (Hutton 2016)، نابالغ بودن و آسیب‌پذیری (Canosa and Graham 2016)، ضرورت وجود دانش عمیق با نظریه‌های خاص برای مفهوم‌سازی رفتار کودکان (Poria & Timothy, 2014) و موضوعات اخلاقی، زمان‌بر بودن، در حاشیه‌بودن کودکان در تصمیمات از دیدگاه بازاریابان (Seraphin et al., 2022a) از مهم‌ترین موانع و مشکلات در نظر گرفتن کودکان در پژوهش‌هاست. پژوهش‌هایی از گردشگری که کودکان را به‌عنوان جامعه آماری مورد بررسی قرار داده‌اند، از روش‌های متفاوتی بهره گرفته‌اند که در جدول ۲ آمده است. مطابق یافته‌ها هم‌زمان با افزایش مطالعات کودکان در گردشگری، تمرکز بر کودکان به‌عنوان منبع مستقیم داده‌های پژوهش نیز رشد یافته، در این میان نقاشی و گفت‌وگوی رودررو با کودکان به‌عنوان ابزاری متداول‌تر جهت گردآوری داده‌ها مورد استفاده محققان قرار گرفته است.

به شکل مشخص از سال ۲۰۲۰ به بعد، نویسندگان متعددی توجه خود را به گردشگری و کودک معطوف نموده‌اند. این پژوهش‌گران هریک در حوزه‌هایی از علوم اجتماعی، بازاریابی و حقوق تخصص داشته‌اند و حوزه‌هایی از مشارکت (Canosa & Graham, 2023)، پایداری (Seraphin, Yallop, Seyfi & Hall, 2022a; Koščak et al., 2023)، روابط بین-نسلی (Liu, Liu, Zhao & Sun, 2024)، حقوق (Nottingham, 2022; Canosa, van Doore, Beazley & Graham, 2022)، تجربه سفر (Rhoden, Hunter-Jones & Miller, 2016) و ادراک کودکان از گردشگری (Ertas, Ghasemi & Kuhzady, 2021)، گردشگری خانواده (Tseng, 2021) را مطالعه نموده‌اند.

از دیگر وجوه مهمی که در مطالعات گردشگری و کودکان باید به آن توجه نمود، روش‌های مورد استفاده به منظور گردآوری داده‌هاست. از مهم‌ترین ویژگی‌های پژوهش‌هایی که کودکان در آن‌ها دخیلند، تمرکز بر خود کودکان به‌عنوان جامعه آماری

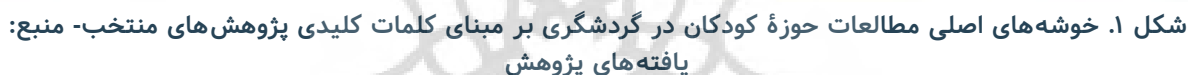

جدول ۲. روش های استفاده شده برای جمع آوری داده از کودکان (منبع: یافته های پژوهش)

روش مورد استفاده	منابع
مصاحبه با کودکان	Sojasi Qeidari et al., 2024; Li, Wang, Wan, Huang & Yang, 2023; Ngurra et al., 2024; Yang et al., 2023; Rhoden et al., 2016
مصاحبه های تصویری	Yang, Khoo & Yang, 2024
روایت گری	Kozak, 2016; Azariah, 2024
نقاشی	Ghaderi, Bagheri, Mahmoodifard & Mohammadi, 2024; Sojasi Qeidari et al. , 2021; Ertaş et al., 2021; Yang et al., 2023; Rhoden et al., 2016
آزمایش	Jia, Yao & Fan, 2023
پرسش نامه	Liang, 2013

کلیدواژه ها، بیشترین تکرار را در عنوان و چکیده مجموع ۳۴۱ مقاله منتخب داشته اند و بزرگی و کوچکی دایره ها، نشان از میزان فراوانی کلیدواژه ها دارد. کلیدواژه ها علاوه بر آنکه سمت و سوی تحقیقاتی محققان را نشان می دهد، می تواند نشان دهنده روندهای تحقیقاتی آتی نیز باشد (Ghaderi, Abdollahi, Shekari, Walker & Farrokhzad, 2023). بر مبنای خروجی نرم افزار تلاش می شود ضمن بررسی حوزه های اصلی ادبیات گردشگری که کودکان را دخیل نموده و تبیین شاخه های اصلی مورد مطالعه، شکاف های مطالعاتی و زمینه های نوظهور پژوهش در زمینه گردشگری و کودک نیز تشریح گردد.

در بررسی ابتدایی مقاله های مرتبط با کودکان در ادبیات گردشگری و تحلیل کلمات کلیدی می توان دو بخش از کودکان شامل کودکان میزبان و کودکان گردشگر را تفکیک نمود. همان گونه که مطالعاتی به این موضوع اشاره و مشخصاً بر کودکان میزبان یا مهمان (Annerbäck & Sparrman, 2022; Ghaderi et al., 2024) متمرکز بوده اند. از آنجاکه این پژوهش با یک نگاه کلی رد پای کودکان را در گردشگری دنبال می کند، در این بخش تفکیک این دو دسته ضروری به نظر نمی رسد. به منظور تحلیل دقیق تر موضوعاتی که کودکان را در گردشگری هدف قرار داده اند، کلمات کلیدی پژوهش ها در نرم افزار VOS VIEWER مجسم شده اند (شکل ۱). این

٤ بحث

۴,۱ خوشه اول: کودکان و گردشگری خانواده

اهمیت و وضعیت کودکان در خانواده‌ها متحول شده (Zhong & Peng, 2021) و کودکان را می‌توان قلب گردشگری خانوادگی قلمداد نمود (Wu, Wall, Zu & Ying, 2019). محققان بر این عقیده‌اند که نقش کودکان به تدریج از گیرنده غیرفعال به شرکت‌کننده فعال تغییر یافته است (Feng & Li, 2016). از آنجاکه نمی‌توان سفر کودکان را تا سنین مشخصی فارغ از محدوده خانواده تعریف نمود، بنابراین خانواده و گردشگری خانواده^۱ بخش مهمی از

¹ Family tourism

جدول ۳. ابعاد مطالعات در خوشه کودکان و گردشگری خانواده (منبع: یافته‌های پژوهش)

ابعاد	منابع
گردشگری و رفاه کودکان و خانواده	Ghaderi et al., 2024; Hu, Ou, Zhang & Cao, 2023; Miyakawa & Oguchi, 2022; Thammajak & Tirasattayapitak, 2021
رفتار سفر کودکان و خانواده	Johansson, 2006; Waygood & Friman, 2015; Liu et al., 2024; Hu, Ou, Xu, Chen & Cao, 2024; Jia et al., 2023; Xu & Kahl, 2018
تجربه کودکان و گردشگری خانواده	Wu et al., 2019; Chevtaeva & Denizci Guillet, 2024; Kozak, 2016
کودکان در خانواده و توسعه پایدار گردشگری	Fusté-Forné & Forné, 2024

۴،۲ خوشه دوم: کودکان و توسعه پایدار گردشگری

درحالی‌که کودکان قسمت مهمی از ذی‌نفعان گردشگری را تشکیل می‌دهند، سال‌ها به‌عنوان بخش مهمی از جامعه و نیز در پایداری صنعت گردشگری نادیده گرفته شده‌اند (Cullingford, 1995; Poria & Timothy, 2014; Canosa, A., & Schänzel, 2021; Carballo, León & Carballo, 2022). هرچند که دیدگاه‌ها نسبت به کودکان و نقش آن‌ها در توسعه پایدار گردشگری طی سال‌های اخیر تغییر کرده و از سال ۲۰۲۱ مشخصاً مورد توجه قرار گرفته است. مطالعات توسعه پایدار گردشگری و کودکان را می‌توان در پنج حیطه اصلی دسته‌بندی نمود (جدول ۴). به منظور تفکیک بخش‌های زیرمجموعه در هر خوشه، دسته‌بندی بر اساس محتوای پژوهش‌های مورد مطالعه ارائه گردیده است. دسته اول از مطالعات شامل آن بخش از پژوهش‌هایی است که کوشیده کودکان را به‌عنوان ذی‌نفعان گردشگری معرفی نماید. مشارکت تمامی ذی‌نفعان کلیدی در صنعت گردشگری از جمله

رویکردهای عمیق در برنامه‌ریزی توسعه پایدار به حساب می‌آید (Koščak et al., 2019; Djedi, Aït-Yahia, & Sofiane, 2022). درحالی‌که به نظر می‌رسد صنعت گردشگری با ذی‌نفعان مختلف امروزی خود که تقریباً به شکل کامل بزرگسالان را در برمی‌گیرد در دستیابی به پایداری به شکل گسترده‌ای ضعیف عمل نموده (Séraphin, Ivanov, Yallop & Fotiadis, 2022b) ضرورت مشارکت و دیده و شنیده‌شدن صدای کودکان در توسعه پایدار گردشگری امری انکارناپذیر است (Koščak et al., 2019). همچنین نحوه استفاده کودکان از امکانات گردشگری باید با طراحی مقتضی سن آنان همراه باشد (Seraphin & Yallop, 2020). در همین راستا می‌توان به سهم کودکان در پژوهش‌های گردشگری (Poria & Timothy, 2014; Canosa et al., 2018) اشاره نمود. بخش غالبی از مطالعات این دسته بر حقوق کودکان به‌عنوان ذی‌نفعان، به منظور نشان‌دادن اهمیت مشارکت آنان در توسعه پایدار گردشگری تأکید دارد (Nottingham, 2022).

جدول ۴. ابعاد مطالعات در خوشه کودکان و توسعه پایدار گردشگری (منبع: یافته‌های پژوهش)

ابعاد	منابع
تبیین کودکان به‌عنوان ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری	Poria & Timothy, 2014; Canosa et al., 2022; Morton & Vázquez-Maguirre, 2024; Carballo et al., 2022; Canosa et al., 2020; Djedi et al., 2022; Seraphin & Yallop, 2020; Nottingham, 2022; Canosa & Graham, 2023
نقش کودکان در توسعه پایدار گردشگری	Seraphin et al., 2022b; Lugosi, Robinson, Golubovskaya & Foley, 2016;
	Kemper et al., 2019; Koščak et al., 2023; Yang et al., 2023
	Canosa et al. 2017; Kemper et al., 2019; Djedi et al., 2022; Mandić et al. 2023 محمدی، کروی و ضیائی، ۱۳۹۷
	Kemper et al., 2019; Seraphin et al., 2020b; Seraphin et al., 2020; Mandić et al. 2023; Seraphin et al., 2020
آموزش و یادگیری کودکان و توسعه پایدار گردشگری	Rogelj et al., 2024; حاج حسینی، آزاد و ناجی، ۱۳۹۹
	Schmeinck & Thurston, 2007; Séraphin et al., 2022b; Seraphin & Yallop, 2020; Dietz, 2019; Daimon, 2022; Sojasi Qeidari et al., 2021; Cutter-Mackenzie & Edwards, 2013; Seraphin & Tanh, 2020 عسگرنژادنوری، نعمتی، فانی و صائب نیا، ۱۴۰۰
	Sadeghi et al., 2024; Rogeli et al., 2024; Zahedi et al., 2024
	Rogelj et al., 2024
مشارکت در توسعه پایدار گردشگری	Seraphin, 2022; Seraphin et al., 2022a
گردشگری فراگیر	Kim & Lehto, 2013; Conde et al., 2023; Tecão et al., 2019; Maingi & Gowreesunkar, 2022; Morton & Vázquez-Maguirre, 2024

مطالعات گردشگری و کودکان را مشخص می‌نماید. دسته دوم از مطالعات پایداری در حوزه گردشگری

تلقی کودکان به‌عنوان ذی‌نفعان گردشگری، پیوند دسته اول مطالعات با دسته دوم از خوشه دوم

¹ Gamification

al., 2022a) را می‌توان برای آن متصور شد. بنابراین در کنار راهبردهای آموزشی، مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و ابتکارات انجام‌شده در محیط‌های آموزشی غیررسمی می‌تواند به ایجاد آگاهی در کودکان و آموزش آن‌ها در مورد شیوه‌های گردشگری مسئولانه و پایدار و ایجاد حساسیت زیست‌محیطی کمک نماید که با هدف چهارم و دوازدهم توسعه پایدار که همانا آموزش باکیفیت است، منطبق می‌باشد (Seraphin et al., 2022a). همچنین راهبردهای آموزشی دیگری نیز به منظور آموزش و یادگیری کودکان ارائه گردیده که می‌توان به آن‌ها به‌عنوان رویه‌های نسبتاً نوظهور در آموزش کودکان در گردشگری اشاره نمود. دسته چهارم مطالعات به مشارکت کودکان در توسعه پایدار گردشگری در قالب فرایندهای مختلف اشاره دارد که می‌توان آن را به‌عنوان یکی از مهم‌ترین دستاوردها و رویکردهای نو در توسعه گردشگری به حساب آورد. دسته پنجم از مطالعات این حوزه، گردشگری فراگیر^۲ (Maingi & Gowreesunkar, 2022) است و با زیرشاخه‌هایی چون گردشگری در دسترس و دسترسی همه‌جانبه به گردشگری برای کودکان با ناتوانایی‌های فیزیکی یا ذهنی تعریف می‌گردد (Conde et al., 2023; Kim & Lehto, 2013). در بخش عمده‌ای از این پژوهش‌ها، موانع و راهکارهای افزایش دسترسی به مقاصد گردشگری برای کودکان دارای معلولیت و خانواده‌های آن‌ها مورد پژوهش قرار گرفته است.

۴/۳ خوشه سوم: وجوه دیدگاه کودکان در گردشگری

پژوهش‌های کودک‌محور در گردشگری زمانی اهمیت و ارزش ویژه پیدا می‌کند که تجربیات زندگی کودکان از دید چشمان او در نظر گرفته شود (Canosa, Graham & Wilson, 2019). در حقیقت از آنجاکه تجارب و دیدگاه‌های کودکان با آن چه بزرگسالان می‌بینند، می‌شوند، درک می‌کنند، رفتار می‌کنند و تجربه می‌کنند، بسیار متفاوت است. از این‌رو تمرکز

به شکل مشخص در قالب توسعه پایدار گردشگری و انواعی از آن همچون گردشگری مسئولانه و نقش کودکان در این بخش قرار دارد (Seraphin et al., 2022a; Séraphin et al., 2022b). در اصل، به منظور تبیین چشم‌انداز آینده توسعه توسط نسل امروزی، ترسیم چگونگی نقش‌آفرینی نسل آینده برای زندگی پایدار در فضای گردشگری، امری ضروری است. به منظور دستیابی به هدف مشارکت کودکان، چرایی و چگونگی توانمندسازی کودکان به‌عنوان ابزاری برای به‌دست‌گرفتن نقش هدایت‌گر در توسعه پایدار و گردشگری مسئولانه مورد بررسی قرار گرفته است (Seraphin et al., 2022a). در تأیید و تبیین اهمیت دسته دوم، دسته سوم از خوشه مطالعات توسعه پایدار گردشگری، مرتبط با آموزش کودکان است. دامنه آموزش‌ها و یادگیری ذی‌نفعان در صنعت گردشگری به شکل کلی در دو دسته رسمی و غیررسمی (Ooi & Shelley, 2023) جای می‌گیرد. انواع آموزش‌های رسمی در گردشگری (Rogelz et al., 2024) از طریق ارائه مدارک رسمی و مطالعات پژوهشی و آموزش‌های غیررسمی بر پرورش مهارت و توسعه ظرفیت^۱، آموزش گردشگران و آگاهی و مشارکت جامعه بومی (Tiwari, Kainthola & Chowdhary, 2020) ارائه می‌گردد. یادگیری حاصل از آموزش‌ها در کودکی، می‌تواند شکل‌دهنده توسعه پایدار باشد (کیانی سلمی و نظری، ۱۳۹۶). بنابراین ضرورت بازنگری نقش کودکان و استفاده از این فرصت طلایی در راستای تربیت او (مقصودی، ۱۳۹۵) با بهره‌گیری از زمینه‌های ساختاری مقصدهای گردشگری وجود دارد. آموزش‌های غیر رسمی در گردشگری برای کودکان نیز (Daimon, 2022) اغلب با هدف‌گیری پایداری در مطالعات مختلف مورد توجه قرار گرفته است (Cutter-Mackenzie & Edwards, 2013; Séraphin et al., 2022b). دو شکل کلی آموزش در محیط‌های طبیعت‌محور (Sojasi Qeidari et al., 2021) و محیط‌های انسان‌ساخت (Seraphin et

² Inclusive tourism

¹ Skill Training/Capacity Development

البته باید در نظر داشت که در بسیاری از موارد بر مبنای آن چه پیاژه (Piaget, 1999) از مراحل دوران کودکی ارائه می‌دهد، سن کودکان در دیدگاه‌ها و تجربیات کودکان از سفر و گردشگری عاملی اساسی به حساب می‌آید (Poria & Timpthy, 2014). این موضوع معمولاً در پژوهش‌های حوزه کودک نیز گاهی به‌عنوان یکی از متغیرهای اصلی پژوهش به حساب آمده است (Tseng et al., 2023). به منظور بررسی چگونگی توسعه و تغییر شخصیت کودکان و پیش‌بینی آینده، بررسی واکنش‌های رفتاری و عاطفی ضروری به نظر می‌رسد. هرچند که در سال‌های اخیر، پیشرفت‌های قابل توجهی در زمینه چگونگی تغییر حاصل شده است، با این حال عوامل ترویج تغییر شخصیت، در هاله‌ای از ابهام باقی مانده (Mandić et al., 2023) و نیازمند مطالعات عمیق‌تر است.

بر تجربه‌های سفر کودکان در پژوهش‌ها، توجهی ویژه می‌طلبید (کروبی، ضیائی و محمدی، ۱۳۹۹). بررسی دیدگاه‌های کودکان در گردشگری به شکل مشخص که با تمرکز بر خود آن‌ها باشد، از سال ۲۰۲۱ شدت بیشتری یافته است. این پژوهش‌ها بر موضوعاتی چون تجربیات مقصد (Sojasi Qeidari et al., 2024; Ngurra et al., 2024; Mohammadi, 2022; Sojasi Qeidari et al., 2021)، رفتار کودکان در سفر (Lestar & Hancock, 2024)، نگرش به گردشگری (کروبی و همکاران، ۱۳۹۷; Koščak et al., 2023; Yang et al., 2023; Mohammadi & Fehrest, 2023) و نیز مشارکت (Canosa & Graham, 2023; Mohammadi & Fehrest, 2023) و نیز انگیزه سفر (Tseng et al., 2023) اختصاص یافته است (جدول ۵). چنانچه از دیدگاه نسلی نیز نسل آلفا را جدیدترین نسل کودکان در نظر بگیریم باید گفت که به‌عنوان مصرف‌کننده در تحقیقات بسیار محدودی مورد توجه حوزه گردشگری قرار گرفته‌اند (Emiroglu, 2023).

جدول ۵. ابعاد مطالعات در خوشه وجه دیدگاه کودکان در گردشگری (منبع: یافته‌های پژوهش)

ابعاد	منابع
تجربه کودکان در گردشگری	Schmeinck & Thurston, 2007; Sojasi Qeidari et al., 2024; Buzlu, Kuhzady & Ghaderi et al., 2024; Ngurra et al., 2024; Mohammadi, 2022; Sojasi Qeidari et al., 2021; Wu et al., 2019; Rhoden, Hunter-Jones & Miller, 2016; Radic, 2019 محمدی، ۱۳۹۷؛ عسگرنژادنوری و همکاران، ۱۴۰۰، کروبی و همکاران، ۱۳۹۹
نگرش به گردشگری	Mandić et al. 2023; Yang et al., 2023; Koščak et al., 2023; Ertaş et al., 2021; Buzinde & Manuel-Navarrete, 2013 محمدی و همکاران، ۱۳۹۷
رفتار کودکان در سفر	Lestar & Hancock, 2024; Emiroglu, 2023 محمدی، ۱۳۹۷
انگیزه سفر کودکان	Allan (2014); Buzlu et al., 2024; Tseng et al., 2023 محمدی، ۱۳۹۷
مشارکت	Canosa & Graham, 2023; Mohammadi & Fehrest, 2023; Feng & Li, 2016

۴،۴ خوشه چهارم: گردشگری جنسی و حقوق کودکان

گردشگری جنسی و بهره‌کشی‌های غیرقانونی از کودکان در صنعت گردشگری یکی از موضوعات اساسی در نقاط متعددی از جهان است. مطالعات این بخش در چهار دسته قابل بررسی است (جدول ۶). عمده‌ترین بخش مطالعات در این خوشه که به شکل مشخص بر کودکان میزبان متمرکز است، وجهه کودکان را به‌عنوان نیروی کار در صنعت گردشگری هدف قرار می‌دهد و بر این نگرش متمرکز است که علاوه بر آنکه کار ابزاری برای کسب معاش و فرصتی برای رشد و مشارکت است، فارغ از آسیب‌های جسمی و مشکلات سلامتی برای کودکان نیست (Monterrubbio, Rodríguez-Muñoz & Durán-Barrios, 2016). در این راستا اکثر مطالعات به بررسی وضعیت کودکان کار جنسی پرداخته‌اند و تعداد انگشت‌شماری از مطالعات کارهای عمومی کودکان را در گردشگری (برای مثال Canosa & Schänzel, 2021) مد نظر قرار داده‌اند (Yang et al., 2024).

بخش دیگری از مطالعات در مورد ادارک گردشگران از گردشگری جنسی کودکان است و برخی دیگر بر عواملی تأکید دارند که تداوم سوءاستفاده‌های جنسی از کودکان در گردشگری را ممکن می‌سازد که در آن ابعاد حقوق کودکان و حقوق انسانی برجسته‌تر می‌شود. در تعدادی از مطالعات در حوزه گردشگری جنسی و کودکان به تحلیل ابعاد قانونی و راه‌های مبارزه با سوءاستفاده از کودکان در گردشگری پرداخته شده و بهره‌کشی جنسی از کودکان در سفر با درجه بالایی از خطر عمومی نیز انگاشته گردیده است (Krasteva & Krastev, 2024; Kishore Babu & Ganesh, 2024; Härkönen, 2016). رسانه‌ها، دیدگاه‌های تجاری و عموم مردم (Kishore Babu & Ganesh, 2024; De Vries, 2021; Sproul, 2021) و همچنین علل و پیامدهای این نوع از گردشگری به دلیل ابعاد گسترده بهداشتی، سلامتی و قانونی آن در شبکه پیچیده و متعددی از عوامل مورد توجه قرار گرفته است (Ras & Koning, 2024; Bah, 2021).

جدول ۶. ابعاد مطالعات در خوشه گردشگری جنسی و حقوق کودکان (منبع: یافته‌های پژوهش)

ابعاد	منابع
تصویر کودکان به‌عنوان نیروی کار در گردشگری	Hagedoorn, 2013; Monterrubio et al., 2016; Canosa & Schänzel, 2021; Özel & Çoban, 2023; Yang et al., 2024
دیدگاه گردشگران نسبت به گردشگری جنسی کودکان	Aston et al., 2023; Özel & Çoban, 2023
ابعاد حقوقی و نقش بخش‌های مختلف در کاهش گردشگری جنسی کودکان	Krasteva & Krastev, 2024; Kishore Babu & Ganesh, 2024; Härkönen, 2016; Hulsbergen & Nooteboom, 2023; De Vries, 2021; Sproul, 2021; Spurrier, 2020;
آثار و علل گردشگری جنسی کودکان	Ras & Koning, 2024; Bah, 2021; Mekinc & Mušič, 2020

۵ بررسی شکاف‌های تحقیقاتی

آن چه تا به این‌جا از یافته‌های پژوهش به دست آمده است، می‌تواند روشن‌گر بخشی از شکاف‌های

تحقیقاتی کودکان در گردشگری باشد. از آنجاکه شناسایی شکاف‌های تحقیقاتی موجود در مطالعات، می‌تواند روزه‌های جدیدی را در پژوهش‌های این حوزه وارد کند (Ghaderi et al., 2023)، در این

پژوهش، شکاف مطالعات کودکان و گردشگری بر
مبنای خوشه‌بندی یافته‌ها ارائه گردیده‌است (جدول
۷).

جدول ۷. شکاف‌های مطالعاتی و پیشنهادات برای پژوهش‌های آتی در حوزه کودکان و گردشگری (منبع: یافته‌های پژوهش)

تبيين شکاف مطالعاتی	پيشنهادات برای پژوهش‌های آتی
عدم توجه عمیق به جایگاه کودکان در گردشگری در ساختار متغیر سیاسی، اجتماعی و اقتصادی، تغییرات جمعیت‌شناختی خانواده‌ها عدم تمرکز بر کودکان به‌عنوان بازار مناسب و بالقوه در گردشگری ضرورت درک چگونگی ایفای نقش کودکان در انتخاب مقصدهای گردشگری	تعیین رویکردهای بازاریابی کودکان در گردشگری تحلیل ابعاد ادراک و تجربه کودکان در گردشگری ساختار خانواده و تأثیر آن بر گردشگری کودک چگونگی نقش‌آفرینی کودکان برای زندگی پایدار در فضای گردشگری چگونگی توانمندسازی کودکان (به‌عنوان گردشگر یا میزبان) در صنعت گردشگری چگونگی مشارکت کودکان به‌عنوان ذی‌نفعان گردشگری در توسعه پایدار
ضرورت درک چگونگی ایفای نقش کودکان در توسعه پایدار گردشگری به‌عنوان گردشگر و یا میزبان	ارتقا محیط‌های دوستدار کودک در گردشگری توسعه گردشگری کودک در مقصدهای گردشگری با رویکرد توسعه پایدار
تشخیص مسیرهای مناسب برای ایفای نقش کودکان در توسعه پایدار گردشگری	ابعاد مدیریت مقصدهای دوستدار کودک رقابت‌پذیری در مقصدهای کودک محور نقش گردشگری در زندگی کودکان (گردشگر-میزبان)
ضرورت حمایت‌های همه‌جانبه از کودکان به عنوان نیروی کار در گردشگری	بررسی رفتار بلندمدت کودکان (به‌عنوان گردشگر یا میزبان) در گردشگری آموزش رسمی و غیررسمی گردشگری به کودکان
	ابعاد حقوقی و اجتماعی حفاظت و حمایت از کودکان کار
	تبدیل مقصدهای گردشگری جنسی کودکان به مقصدهای دوستدار کودک

مطابق یافته‌ها کودکان بر تصمیم‌گیری خانواده تأثیرگذارند؛ اما مشخص نیست که روند تأثیر آن‌ها از چه طریق و یا با چه فرآیندی رخ می‌دهد (Emiroglu, 2023). در خوشه دوم یافته‌ها، کودکان علاوه بر عاملان تأثیر به‌عنوان عوامل تغییر نیز در نظر گرفته شده‌اند. در همین حال سرافین و یالوپ

در خوشه اول پژوهش‌ها کودکان به‌عنوان عاملان تأثیر قلمداد شده‌اند که در عین حال خود تحت تأثیر متغیرهای دیگر قرار دارند (محمدی، ۱۳۹۷). بنابراین بررسی تأثیر ساختار خانواده‌ها، ساختار و نقش آموزش در چگونگی نگاه به کودکان و رفتار آن‌ها و خانواده در گردشگری موضوعی بنیادین خواهد بود.

تبیین مسیر مشخص به منظور حفاظت و حمایت از کودکان کار به‌ویژه کودکان کار جنسی دارد.

۶ نتیجه‌گیری

این پژوهش به منظور مطالعه نظام‌مند روند و نقاط حضور کودکان در مطالعات گردشگری بر مبنای ۳۴۱ مطالعه که پس از غربال‌گری‌های مشخص به دست آمد، به انجام رسید. باید اذعان نمود که هرچند کودکان به شکل نسبتاً محدودی در دو دهه گذشته در پژوهش‌های گردشگری مورد توجه قرار گرفته‌اند، اما در سال‌های اخیر مطالعات در حوزه‌های مختلفی از صنعت گردشگری بر کودکان تمرکز کرده است. آن چه از یافته‌های این پژوهش بر می‌آید نیز مؤید آنست که حدوداً تا سال ۲۰۱۱، تحقیقات دانشگاهی مرتبط با کودکان و گردشگری در حاشیه قرار داشته است (Canosa et al., 2018; Cullingford, 1995; Poria & Timothy, 2014; Séraphin, 2022). به شکل مشخص از سال ۲۰۲۰، جهش قابل توجهی در حضور کودکان در مطالعات گردشگری دیده می‌شود و به نظر می‌رسد علاقه به بررسی کودکان در پژوهش‌های گردشگری از ابعاد گوناگون مورد استقبال پژوهش‌گران در سال‌های اخیر قرار گرفته است. مسلم است که این حوزه از علم گردشگری، به دلیل آنکه نسبتاً بدیع است، در آغاز یک مسیر قرار دارد و احتمالاً در سال‌های آتی مورد توجه گروه‌های گسترده‌تری از محققان قرار خواهد گرفت. یافته‌ها نیز بیان‌گر آنست که کودکان در پژوهش‌های گردشگری در ابتدای مسیری هستند که بتوانند جایگاه خود را چه در قالب میزبان و چه مهمان، به‌عنوان یکی از ذی‌نفعان اصلی گردشگری، پیدا کنند. لذا باید اذعان نمود که مطالعات این بخش از علم گردشگری فاقد وسعت و عمق بوده و ضرورت مطالعات گسترده‌تر در زمینه‌های نقش کودکان در خانواده و جامعه، رفتارهای سفر و گردشگری، مباحث حقوقی و قانونی، تحلیل دقیق تجربه سفر، ادراک و نگرش کودکان نسبت به گردشگری، ساختار حکمروایی گردشگری دوستدار کودک و تعیین نقش جامعه و متولیان صنعت در

نشان معتقدند که نه دانشگاه و نه صنعت، هیچ‌یک استراتژی‌هایی برای مشارکت‌دادن کودکان در توسعه پایدار صنعت گردشگری ارائه نکرده‌اند (Séraphin & Yallop, 2019). لذا به منظور ایجاد آمادگی در کودکان برای مشارکت در توسعه پایدار گردشگری، ضرورت ایجاد زمینه مناسب برای حضور آنان و توانمندسازی کودکان به منظور مشارکت در توسعه پایدار گردشگری، به‌عنوان یکی از موضوعات بسیار نو در ادبیات توسعه پایدار گردشگری است که می‌تواند برای محققان آتی افقی جدید را بگشاید. از این دیدگاه بازتاب‌پذیری و یادگیری کودکان را می‌توان از طریق آموزش برای توسعه پایدار تقویت کرد و در عین حال به آن‌ها اجازه داد تا فضا و مکان لازم برای توانمندسازی خود را در گردشگری در محیط‌های دوستدار کودک به دست آورند (Djedi et al., 2022).

خوشه سوم از یافته‌ها به شکل مشخص بر دیدگاه کودکان به‌ویژه نسل آلفا تمرکز دارد. این نسل به فعالیت‌های ماجراجویانه خارج از منزل و فعالیت‌های آبی، پارک‌های موضوعی، مکان‌های تاریخی و فعالیت‌های در فضای باز علاقه بیشتری نشان می‌دهند (Emiroglu, 2023). با این حال فنگ و لی محدودبودن پژوهش‌های آکادمیک در مورد رفتار کودکان و مطالعات بازاریابی نسل جدید را به‌عنوان گردشگر تا حدودی تعجب‌آور می‌خوانند (Feng & Li, 2016). این در حالیست که مقصدهای گردشگری با ارائه رویکردهای خلاقانه‌تر و جدیدتر واحدهای دوستدار کودک که مطابق با ابعاد شناختی و جسمی کودکان طراحی شده باشد (عسگرزادنوری و همکاران، ۱۴۰۰) می‌کوشند زمینه ایجاد تمایز از سایر مقاصد گردشگری را فراهم آوردند (Özel & Çoban, 2023). خوشه چهارم یافته‌ها که به شکل مشخص به دامنه‌ای از تحقیقات اشاره دارد که ابعاد بین‌رشته‌ای آن بعد برجسته‌تری دارد، حاکی از شکاف عمیقی در تبدیل مقصدهای گردشگری جنسی کودکان به مقصدهای دوستدار کودک (Ras & Koning, 2024) و نیز

تبیین و تأمین آن چه مطابق با نیازهای ذهنی، روان-شناختی و فیزیکی کودکان باشد، به‌وضوح قابل مشاهده است.

برون‌داد نظری این پژوهش خوشه‌بندی مطالعات گردشگری کودک را در ۴ دسته اصلی شامل (۱) کودکان و گردشگری خانواده، (۲) کودکان و توسعه پایدار گردشگری، (۳) وجوه دیدگاه کودکان در گردشگری و (۴) کودکان و گردشگری جنسی دسته‌بندی نموده است. این تقسیم‌بندی ابعاد و دامنه دانش گردشگری کودک را توسعه می‌دهد و ضمن تبیین ضروریات و شکاف‌های پژوهشی در این بخش از علم، به پژوهش‌گران گردشگری کودک کمک می‌کند تا بتوانند علاوه بر درک دیدگاه‌های فعلی در مطالعات گردشگری و کودکان، به گسترش ابعاد این حوزه کمک نمایند. از دیدگاه مدیریتی نیز، سهم عملی این پژوهش توجه به ابعادی از گردشگری کودک است که در بازاریابی و مدیریت مقصدهای گردشگری و به‌ویژه مقصدهای گردشگری دوستدار کودک و خانواده‌محور می‌تواند هدایت‌گر افق سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و تدوین برنامه‌های کودک‌محور باشد و می‌تواند در پرکردن خلأهایی مانند برنامه‌ریزی مقصد آینده، توسعه مقاصد شهری و روستایی دوستدار کودک، سفرهای خانوادگی، طراحی برنامه‌های گردشگری با محوریت کودک و نسل آینده مؤثر باشد. در ایران نیز مطابق آن چه که در این پژوهش آمد، چند سالی است که به همت پژوهش‌گران دیدگاهی نو نسبت به کودکان در گردشگری حاصل آمده است. اما آن چه به نظر می‌رسد این است که بسیاری از مقصدهای گردشگری در ایران با مقصدهای دوستدار کودک فاصله‌ها دارند. همچنین از آنجاکه در این پژوهش اولین خوشه حوزه ادبیات گردشگری در بخش کودک به موضوع کودکان و گردشگری خانواده اشاره نمود و در فرهنگ ایرانی نیز موضوع خانواده جایگاه برجسته‌ای دارد، به نظر می‌رسد نیازمند نگاهی نو در مدیریت مقصدهای گردشگری با رویکرد کودکان و خانواده خواهیم بود. از سوی دیگر لازم است که

مقصدهای گردشگری در ایران با هدف دیده‌شدن کودکان در این صنعت، نسبت به ایجاد زمینه‌های مقتضی و نو برای خلق تجربه سفری خاطره‌انگیز برای کودکان تلاش کنند. این در حالیست که نباید فراموش کرد مقصدهای گردشگری در ایران از تنوع و جذابیت کافی برخوردارند اما به ایجاد محتوای لازم و کودکانه برای بهره‌برداری کودکان از این فضاها نیز نیاز دارند؛ چراکه مطابق یافته‌های پژوهش نگرش‌ها، دیدگاه‌ها و به‌ویژه رفتارهای سفر کودکان در نوع نگاه آنان به گردشگری، محیط زیست، تاریخ، طبیعت و هویت در کودکی و نیز در بزرگسالی متأثر از تجربیات گردشگری در دوران کودکی است. از این-رو از دیدگاه توسعه پایدار گردشگری، آگاه‌سازی و توانمندسازی کودکان برای حرکت در مسیر پایداری مستلزم زمینه‌سازی برای حضور امروز و فردای کودکان در گردشگری ضرورتی انکارناپذیر است. بنابراین در اولین مرحله درک اهمیت کودکان در تصمیم‌گیری خانواده برای سفر و جایگاه کلیدی آن‌ها در انتخاب مقصد یا مقصدها ضروری به نظر می‌رسد. نقش دوسویه کودکان چه به‌عنوان گردشگر و چه به‌عنوان میزبان نیز به‌عنوان عاملان تغییر در این میان نباید مورد غفلت قرار گیرد. از سوی دیگر نگرش کودکان به گردشگری، تجربه‌ای که از سفر به مقصدی خاص یا میزبانی از گردشگران در یک مقصد گردشگری دارند، همگی به نوعی در شکل‌گیری نوع گردشگری مقصد و آینده آن مؤثر خواهند بود. چهارم آنکه مبانی حقوقی، قانونی و سلامت کودکان در گردشگری یکی از مهم‌ترین اولویت‌های مدیریت گردشگری است که سالیان سال دغدغه گروه‌های مختلفی از ذی‌نفعان بوده است.

حامی مالی

بنا به اظهار نویسنده مسؤول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

مقاله مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول، به راهنمایی و مشاوره نویسنده دوم و سوم بوده است.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان، از همه افراد، به دلیل مشاوره و راهنمایی علمی و مشارکتشان در این مقاله تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- Karoubi, M., Ziaee, M., Mohammadi, Z. (2020). Tourism Productivity by Attracting Children's Market: The Role of Children in Decision Making. *The Journal of Productivity Management*, 4(55), 180-209. (In Persian)
- Maghsoudi, Hossein. (2016). Travel and Tourism in Children's Education. International Conference on Research in Science and Engineering. (In Persian)
- Allan, M. (2014). Geotourism: Why do children visit geological tourism sites. *Dirasat, human and social sciences*, 41(1), 653-661.
- Annerbäck, J., & Sparrman, A. (2022). The Child Tourist: Agency and Cultural Competence in VFR Travel. *Tourism and Hospitality*, 3(2), 451-465.
- Asgarnezhad Nouri, B., Nemati, V., Fani, M., & Saebnia, S. (2022). The Role of Learning of Children's Tourism in Sustainable Tourism Development: The Moderating Role of Family Demographic Characteristics. *Journal of Tourism and Development*, 11(4), 1-18. doi: 10.22034/jtd.2021.300771.2423. (In Persian)
- Aston, J., Wen, J., & Yang, S. (2023). Tourists' perceptions of and reactions to child sex tourism: an exploratory qualitative investigation. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 35(5), 1206-1223.
- Azariah, D. R. (2024). Tourist discourse and carnivalesque humour in children's television narratives: learning travel from Thomas, Peppa and the Go Jetters. *Social Semiotics*, 34(3), 449-463.
- Bah, Y. M. (2021). Causes of child sex tourism. *Global Journal of Sociology: Current Issues*, 11(1), 11-19.
- Bakas, F. E. (2018). The political economy of tourism: Children's neglected role. *Tourism Analysis*, 23(2), 215-225.
- Buzinde, C. N., & Manuel-Navarrete, D. (2013). The social production of space in tourism enclaves: Mayan children's perceptions of tourism boundaries. *Annals of Tourism Research*, 43, 482-505.
- Buzlu, M. O., Kuhzady, S., & Ghaderi, Z. (2024). Dream vacations of children: exploring key motivations and preferred experiences by drawing. *Tourism Recreation Research*, 1-18.
- Canosa, A., & Graham, A. (2016). Ethical tourism research involving children. *Annals of Tourism Research*, 61(15), 1-6.
- Canosa, A., & Graham, A. (2023). Reimagining children's participation: a child rights informed approach to social justice in tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 31(12), 2667-2679.
- Canosa, A., & Schänzel, H. (2021). The role of children in tourism and

- hospitality family entrepreneurship. *Sustainability*, 13(22), 12801.
- Canosa, A., Graham, A., & Wilson, E. (2018). Child-centred approaches in tourism and hospitality research: methodological opportunities and ethical challenges. In *Handbook of research methods for tourism and hospitality management* (pp. 519-529). Edward Elgar Publishing.
- Canosa, A., Graham, A., & Wilson, E. (2019). Progressing a child-centred research agenda in tourism studies. *Tourism Analysis*, 24(1), 95-100.
- Canosa, A., van Doore, K. E., Beazley, H., & Graham, A. (2022). Children's rights in the tourism industry. *The International Journal of Children's Rights*, 30(2), 322-355.
- Canosa, A., Wilson, E., & Graham, A. (2017). Empowering young people through participatory film: A postmethodological approach. *Current Issues in Tourism*, 20(8), 894-907.
- Chevtaeva, E., & Denizci Guillet, B. (2024). Conceptualizing parents' joined recollected experiences of family travel with children: Memorability, storytelling, and imagination. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 48(8), 1404-1423.
- Conde, A. R., Caldeira, S., Rego, I., Botelho, T., Silva, O., de Sousa, Á. T., & Mota, P. (2023). Inclusive tourism and children with a diagnosis of autism spectrum disorders: Systematic review of the literature. *European Journal of Tourism Research*, 35, 3502-3502.
- Cullingford, C. (1995). "Children's attitudes to holidays overseas." *Tourism Management* 16(2): 121-127.
- Daimon, T. (2022). Mobility and learning through tourism: Touristic learning of children during family travels. *International Journal of Mobile and Blended Learning (IJMBL)*, 14(1), 1-14.
- de Vries, S. (2021). An analysis of law enforcement cooperation in child sex tourism cases involving Thailand and Canada. *Police practice and research*, 22(2), 1117-1129.
- Dietz, F. (2019). Mediated education in early modern travel stories: How travel stories contribute to children's empirical learning. *Science in Context*, 32(2), 193-212.
- Djedi, S., Aït-Yahia, K. G., & Sofiane, S. H. (2022). Empowering Children: A Path toward Sustainable Tourism in Emerging Countries. In *Children in Sustainable and Responsible Tourism* (pp. 115-128). Emerald Publishing Limited
- Emiroğlu, B. (2023). Consumer Behaviour of Generation Alpha in Tourism. *Journal of Eurasia Tourism Research*, 4(Türk Turizminin Geçmiş ve Gelecek Yüzyılı), 90-97.
- Ertaş, Ç., Ghasemi, V., & Kuhzady, S. (2021). Exploring tourism perceptions of children through drawing. *Anatolia*, 32(3), 430-442.

- Fusté-Forné, F., & Forné, M. F. (2021). Urban Gardens as Sustainable Attractions for Children in Family Tourism. *Resources*, 10(11), 111.
- Ghaderi, Z., Abdollahi, A., Shekari, F., Walker, M., & Farrokhzad, N. (2023). A bibliometric analysis of the event industry. *Event Management*, 27(5), 781-807.
- Ghaderi, Z., Bagheri, F., Mahmoodifard, F., & Mohammadi, Z. (2024). Exploring children's travel well-being through drawings. *Anatolia*, 1-17.
- Hajhosseini, M., Azad, F., & Naji, E. S. (2020). The Phenomenological Study of the Nature School and its Implications for Children's Emotional and Social Development. *Journal of Applied Psychological Research*, 11(1), 117-136. doi: 10.22059/japr.2020.258514.642856 (In Persian)
- Hagedoorn, E. (2013). Child labour and tourism: how travel companies can reduce child labour in tourism destinations.
- Härkönen, E. (2016). Corporate liability and international child sex tourism—with special reference to the regulation in the Nordic countries. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 16(3), 315-332.
- Hu, J., Ou, C., Xu, X., Chen, C., & Cao, X. (2024). Impact of Family Interaction on Future Adult Child-Parent Travel Intention: Implementing the McMaster Model of Family Functioning. *Journal of Travel Research*, 00472875231222839.
- Hulsbergen, F., & Nooteboom, G. (2023). Child Sex Tourism: Ambiguous Spaces in Bali. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 114(1), 28-42.
- Jia, G., Yao, Y., & Fan, D. X. (2023). Travel in your way or in my way? Resolution of conflict between young adult children and their parents during family vacation decision-making. *Current Issues in Tourism*, 26(4), 664-680.
- Johansson, M. (2006). "Environment and parental factors as determinants of mode for children's leisure travel." *Journal of Environmental Psychology* 26(2): 156-169.
- Karoubi, M., Ziaee, M., & Mohammadi, Z. (2018). Designing an Analytical Qualitative Model of Children's Tourism Attitude towards Social Development through Intangible Assets. *Journal of Iranian Social Development Studies*, 3(10), 45-66. (In Persian)
- Kemper, J. A., Ballantine, P. W., & Hall, C. M. (2019). Combining the 'why' and 'how' of teaching sustainability: The case of the business school academics. *Environmental Education Research*, 25(12), 1751-1774.
- Kiani Salmi, S., & Nazari, N. (2017). Child tourism and its role in environmental protection and sustainable tourism development. *Fourth*

- International Conference on Environmental Planning and Management, Tehran. (In Persian)
- Kim, S., & Lehto, X. Y. (2013). Travel by families with children possessing disabilities: Motives and activities. *Tourism management*, 37, 13-24.
- Kishore Babu, B., & Ganesh, K. V. B. (2024). Child Sex Tourism, Causes, Consequences and Roles of the Public, Media, Business, and Government in India. In *Child Sexual Abuse: A Public Health Problem in India* (pp. 13-19). Singapore: Springer Nature Singapore.
- Košćak, M., Knežević, M., Binder, D., Pelaez-Verdet, A., Işik, C., Mičić, V., ... & Šegota, T. (2023). Exploring the neglected voices of children in sustainable tourism development: A comparative study in six European tourist destinations. In *Methodological Advancements in Social Impacts of Tourism Research* (pp. 163-182). Routledge.
- Kozak, M. (2016). Family-based travel narratives: Confirmatory personal introspection of children's interpretations of their journey to three destinations. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 29, 119-125.
- Krasteva, N., & Krastev, V. (2024). Assessing the Need for Enhanced Criminal Law Protection against Child Sexual Exploitation in Travel and Tourism. *Juridical Tribune-Review of Comparative and International Law*, 14(2), 196-209.
- Lestar, T., & Hancock, J. C. (2024). Memories that last: evaluating the impact of eco-tourism on children's future behaviour. *Journal of Organizational Ethnography*, 13(1), 29-46.
- Li, M., Lehto, X., & Li, H. (2020). 40 years of family tourism research: Bibliometric analysis and remaining issues. *Journal of China Tourism Research*, 16(1), 1-22.
- Li, M., Wang, Y., Wan, Y., Huang, X., & Yang, Y. (2023). The meaning of travel: Anecdotes from children. *Annals of Tourism Research*, 103, 103664.
- Liang, Y. W. (2013). Children's influence on purchasing tourism products via the internet: Parental power versus children's power—the social power perspective. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 30(7), 639-661.
- Liu, X., Liu, C., Zhao, Q., & Sun, H. (2024). Effect of intergenerational relationships in daily life on travel behaviors of adult children and parents: A comparative study of the two generations' perspectives. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 60, 405-415.
- Lugosi, P., Robinson, R.N.S., Golubovskaya, M. and Foley, L. (2016), "The hospitality consumption experiences of parents and carers with children: a qualitative study of foodservice settings", *International Journal of*

- Hospitality Management, Vol. 54, pp. 84-94.
- Maingi, S. W., & Gowreesunkar, V. G. (2022). Child rights and inclusive sustainable tourism development in East Africa: Case of Kenya. In *Children in sustainable and responsible tourism* (pp. 143-157). Emerald Publishing Limited.
- Mandić, A., Pavlić, I., Puh, B., & Séraphin, H. (2024). Children and overtourism: a cognitive neuroscience experiment to reflect on exposure and behavioural consequences. *Journal of Sustainable Tourism*, 32(11), 2258-2285.
- Mekinc, J., & Mušič, K. (2020). 8. Child Sex Tourism-Trend or a Permanent Fact of Global Tourism. *Tourism & Hospitality*, 117-131.
- Miyakawa, E., & Oguchi, T. (2022). Family tourism improves parents' well-being and children's generic skills. *Tourism Management*, 88, 104403.
- Mohammadi, Z. (2022). Children's experience of nature holidays: a motivation for environmental responsible behaviour. In *Children in Sustainable and Responsible Tourism* (pp. 27-40). Emerald Publishing Limited.
- Mohammadi, Z. (2018). An Analysis of Childhood Travels; Perceived Benefits, Travel Nostalgia, and Its Behavioral Consequences. PhD Thesis. Allameh Tabatabaei University. (In Persian)
- Mohammadi, Z., & Fehrest, F. (2023). Children's engagement in event tourism: a conceptual framework. In *Events Management for the Infant and Youth Market* (pp. 9-23). Emerald Publishing Limited.
- Monterrubio, C., Rodríguez-Muñoz, G., & Durán-Barrios, J. M. (2016). Social dimensions of child tourism labour: Listening to children's voices in two Mexican rural communities. *International Journal of Tourism Policy*, 6(2), 147-165.
- Morton, F., & Vázquez-Maguirre, M. (2024). Traveling and Inclusion: A Stakeholder Approach to Tourism Experiences for Families with Children with Disabilities. *Humanistic Management Journal*, 9(1), 121-144.
- Ngurra, D., Dadd, L., Norman, C., Possum, V., Graham, M., Suchet-Pearson, S., & Suchet-Pearson, R. (2024). Gurung Dharug Ngurrawa (kids on Dharug Country) -centring children's experiences of Indigenous-led tourism. *Tourism Geographies*, 1-23.
- Nottingham, E. (2022). Securing Sustainable Tourism: Children's Rights and Adults' Responsibilities. In *Children in sustainable and responsible tourism* (pp. 159-170). Emerald Publishing Limited.
- OECD (2024). What Does Child Empowerment Mean Today?: Implications for Education and Well-being, Educational Research and Innovation, OECD Publishing, Paris.

- Ooi, C. S., & Shelley, B. (2023). Shifting from benefiting to serving community: a case of regenerative tourism and building cultural capital through the Children's University Tasmania. In *Handbook on tourism and rural community development* (pp. 359-372). Edward Elgar Publishing.
- Özel, Ç. H., & Çoban, E. (2023). Tourists' intention to visit a destination where child labor is employed: an application of the theory of planned behavior (TPB). *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 6(5), 2382-2399.
- Pahlevan-Sharif, S., Mura, P., & Wijesinghe, S. N. R. (2019). A systematic review of systematic reviews in tourism. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 39, 158-165.
- Piaget, J. (1999). *Psychologie intelligence* (F. Jiránek, Trans.). Praha: Portál. (Original work published 1961).
- Poria, Y., & Timothy, D. J. (2014). Where are the children in tourism research?. *Annals of Tourism Research*, 47, 93-95.
- Radic, A. (2019). Towards an understanding of a child's cruise experience. *Current Issues in Tourism*, 22(2), 237-252.
- Ras, I. A., & Koning, A. (2024). The disappearance of 'poverty' in Dutch House of Representatives debates on the sexual exploitation of children in travel and tourism (SECTT). *Discourse & Society*, 09579265241288586.
- Rhoden, S., Hunter-Jones, P., & Miller, A. (2016). Tourism experiences through the eyes of a child. *Annals of Leisure Research*, 19(4), 424-443.
- Rogelj, B., Planinc, T. R., Repe, B., & Klun, M. I. (2024). Education for sustainable mobility in Slovenia: Using gamification to influence the travel habits of children. *European Journal of Geography*, 15(2), 81-93.
- Sadeghi Shahdani, H., Torabi Farsani, N., Moslehi, M., & Zahedi, M. (2024). Designing an Event Calendar for Children and Teenagers: A Tool for Educational Tourism. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 36(2), 192-200.
- Schmeinck, D., & Thurston, A. (2007). The influence of travel experiences and exposure to cartographic media on the ability of ten-year-old children to draw cognitive maps of the world. *Scottish Geographical Journal*, 123(1), 1-15.
- Seraphin, H., & Thanh, T. V. (2020). Investigating the application of the principles for responsible management education to resort mini-clubs. *The International Journal of Management Education*, 18(2), 100377.
- Seraphin, H., & Yallop, A. (2020). An analysis of children's play in resort mini-clubs: potential strategic implications for the hospitality and tourism industry. *World Leisure Journal*, 62(2), 114-131.

- S raphin, H., Ivanov, S., Yallop, A. C., & Fotiadis, A. (2022b). An Analysis of the Strategic Approach Used by Resort Mini-Clubs to Educate Children about Responsible Tourism. In *Children in Sustainable and Responsible Tourism* (pp. 71-98). Emerald Publishing Limited.
- S raphin, H., Yallop, A. C., Seyfi, S., & Hall, C. M. (2022a). Responsible tourism: The 'why' and 'how' of empowering children. *Tourism Recreation Research*, 47(1), 62-77.
- S raphin, H. (2022). Children in sustainable and responsible tourism, Emerald Publishing Limited.
- Sojasi Qeidari, H. S., Kahnoot, S. R. H., Solimani, Z., Shabani, B., & Wise, N. (2024). Iranian children's memorable rural tourism experiences. *Journal of Destination Marketing & Management*, 32, 100897.
- Sojasi Qeidari, H., Shayan, H., Solimani, Z., & Ghorrooneh, D. (2021). A phenomenological study of the learning experience of children in rural tourism destinations. *Tourist Studies*, 21(2), 235-259.
- Sproul, J. (2021). The Sun Only Sets on Their Dreams: Tracing the Origins and Impacts of Child Sexual Exploitation and Tourism in the Caribbean. *Caribbean Quarterly*, 67(4), 427-452.
- Spurrier, K. J. (2020). The sexual exploitation of children through prostitution and in travel and tourism. In *Child sexual abuse* (pp. 69-83). Academic Press.
- Tec u, A. S., Br tucu, G., Tesca iu, B., Chi u, I. B., Constantin, C. P., & Foris, D. (2019). Responsible tourism—integrating families with disabled children in tourist destinations. *Sustainability*, 11(16), 4420.
- Thammajak, S., & Tirasattayapitak, A. (2021). Children's perception towards well-being and support for tourism: a case study of children in an island tourism destination. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*. 375-386.
- Tiwari, P., Kainthola, S., & Chowdhary, N. R. (2020). Empowering tourism education as a destination management tool. In *Overtourism and tourism education* (pp. 63-80). Routledge.
- Tseng, T. A., Chien, H. W., & Shen, C. C. (2023). Exploring family travel motivation, preference, and decision-making with children of different ages. *Tourism & Management Studies*, 19(4), 35-45.
- [UN. General Assembly. \(1989\). Convention on the Rights of the Child : resolution / adopted by the General Assembly. \(44th sess.: 1989-1990\)](#)
- Waygood, E. O. D., & Friman, M. (2015). Children's travel and incidental community connections. *Travel behaviour and society*, 2(3), 174-181.
- Wu, M. Y., Wall, G., Zu, Y., & Ying, T. (2019). Chinese children's family tourism

- experiences. *Tourism Management Perspectives*, 29, 166-175.
- Xu, C., & Kahl, C. (2018). Holiday or no holiday! How much power do children have over their parents in determining travel mode and preferred travel destination?: An explorative study in Medan, Indonesia. In *The Routledge handbook of destination marketing* (pp. 354-364). Routledge.
- Yang, M. J. H., Khoo, C., & Yang, E. C. L. (2023). An art-based inquiry into the perception of tourism impacts on their quality of life: The case of Cambodian host-children. *Journal of Travel Research*, 62(8), 1801-1818.
- Yang, M. J. H., Khoo, C., & Yang, E. C. L. (2024). Exploring host-children's engagement in tourism: Transcending the dichotomy of universalism and cultural relativism. *Tourism Management*, 100, 104838.
- Yang, M. J. H., Yang, E. C. L., & Khoo-Latimore, C. (2020). Host-children of tourism destinations: Systematic quantitative literature review. *Tourism Recreation Research*, 45(2), 231-246.
- Zhong, S., & Peng, H. (2021). Children's tourist world: Two scenarios. *Tourism Management Perspectives*, 38, 100824.

